

strasse, et sanguinem fudisse pro genere humano, pro natura humana, pro omnibus quorum naturam assumpsit, pro uniuscuiusque hominis natura. « Qui dicunt, non esse bonum Dominum, obliti sunt, quod est culmen eius dilectionis erga homines, quia propter nos homo factus est. Ea ergo ratione summe bonus et nulli querelae obnoxius est Paedagogus noster Dominus, quod per excessum dilectionis erga homines naturae uniuscuiusque hominis ipse compatitur... Quam obrem Deus quidem bonus est per se ipsum, iustus autem consequenter propter ea, quae nostra sunt, et hoc ipsum quia bonus est » Clemens Alex Paedagog. l. I. c. 8. p. 113. 127. (1) Cf. th. XLVII. c) Repetunt Patres, salutis necessaria subsidia et nominatim Christi merita omnibus hominibus parata esse et velut in communi proposita. Sicut bona naturae, inquit Gregorius Nazianzenus (or. 33. al. 34. n. 9.), communia sunt hominibus, commune coelum, communes sol et luna et stellae et anni vicissitudines et pluviae et fructus et aër, et ratio communis, ita « communes sunt lex, prophetae, ipsique Christi cruciatus, per quos restaurati sumus non facta aliqua exceptione, sed omnes eiusdem Adam participes et a serpente in fraudem inducti et per peccatum morte affecti, et per coelestem Adam saluti restituti et ad lignum vitae, unde excideramus, per lignum ignominiae revocati. »

THESIS LI.

Vindicatur doctrina s. Augustini de universalitate voluntatis salvificae.

« Ad Augustinum quod spectat, testimoniis constat minime ambiguis, eum etiam iam cognita Pelagiana haeresi cum ceteris Patribus docuisse voluntatem Dei salvificam antecedentem omnino universalē esse. »

1º Constanter defendit Augustinus, Christum sanguinem fudisse pro redimendis omnibus hominibus, quotquot in Adam lapsi sunt. Neque id modo docuit ante exortam haec-

(1) Ταῦτη γουν ἀριστος και ἀνεπιληπτος ἔστιν ὁ παλιγγωγος ὁ χυτος, τῇ ἐκαστου των ἀνθρωπων δι' ὑπερβολην φιλανθρωπιας συμπαθησες φυσει..... ώστε ἀγαθος μεν ὁ θεος δι' ἐαυτον, δικαιος δε ἡδη δι' ἡμας, και τουτο διτο ἀγαθος.

resim Pelagii, sed imo contra Pelagianos hac veritate velut principio Christianis omnibus certissimo usus est, quo peccatum originis in omnes homines transvisse demonstraret. « Unus pro omnibus mortuus est; ergo omnes mortui sunt, pro quibus Christus mortuus est (2. Cor. V. 14.). Nega igitur Christum etiam pro parvulis mortuum, ut eximas eos de numero mortuorum, h. e. de contagio peccatorum... Quia si Christus pro ipsis mortuus est, ergo et ipsi mortui sunt » contr. Julian. l. IV. c. 9; cf. ib. c. 4; Civ. Dei l. XX. c. 6; de Nupt. et concupisc. l. II. c. 33; Op. imperfect. l. II. c. 174. Vide Petav. de Incarn. l. XIII. c. 3; Stephan. de Champs de Haeres. Iansen. l. III. disp. 7; I. B. Faure ad Enchir. Aug. c. 41-47. 120. (1).

(1) Quod ex Augustini ep. 169. al. 102. n. 4. ad Evodium Ianseniani tamquam tutissimum suae haereseos palladium urgere solebant testimonium, nihil pertinet ad id probandum, quod ipsi volunt. Augustinus enim illuc considerat mortem Christi pro hominibus in sensu composito cum conditione ex parte hominum implenda, cum gloriatione in cruce Christi. Quaesierat Evodius ex Augustino, utrum theologica et subtilior cognitio mysterii ss. Trinitatis necessaria sit ad salutem? Augustinus respondet, conditionem ad fructum mortis Christi in nobis non esse subtilem intelligentiam, sed humilem fidem, et gloriationem in cruce Christi; pro his humilibus et in cruce gloriantibus Christus mortuus est cum fructu et effectu in ipsis. Scilicet interitus hominum potest spectari, quantum est ex parte Dei et prae voluntate antecedente. Ita Deus nullius eorum vult interitum, pro quibus Christus mortuus est. Est autem mortuus pro omnibus hominibus. Ergo Deus nullius hominis vult interitum. Potest spectari interitus suppositis conditionibus ex parte hominum et prae voluntate consequente. Ita suppositis conditionibus necessariis salutis, quae non sunt subtilis intelligentia sed humili fides et confugium ad crucem Christi, nullus eorum perit, pro quibus Christus mortuus est. Verba Augustini quae ab hoc sensu genuino a Iansenianis ad fulciendam suam haeresim detorta sunt, ita habent. « Si propter eos solos Christus mortuus est, qui certa intelligentia possunt ista discernere, paene frustra in Ecclesia laboramus. Si autem, quod veritas habet, infirmi populi ad medicum currunt sanandi per Christum et hunc crucifixum..... miris fit modis, ut et non nulli incorpore a corporibus discernentes, cum sibi ex hoc magni videntur... ab unica via longe exerrent... et multi in cruce Christi gloriantes et ab eadem via non recedentes, etiamsi ista, quae subtilissime disseruntur, ignorant, quia non perit unus ex illis (ita dispositis) pro quibus Christus mortuus est (i. e. non perit unus ex illis propter Chri-

2º Constanter docuit Augustinus, gratiam sufficientem omnibus hominibus praesto esse, qua salvati possint, nisi sibi ipsis sint inimici. Vide Tricassinum Opusc. de necessaria ad salutem gratia omnibus data; Scipion. Maffei Hist. dogm. 1. IX. §. 9.

3º Disertissime voluntatem Dei antecedentem, ut omnino omnes salvantur, professus est et hoc sensu Pauli testimonium 1. Tim. II. 4. intellexit Augustinus I. De spirit. et litt. c. 33. n. 57. seqq. h. e. in opere, in quo ipse « acriter disputavit contra inimicos gratiae Dei » (Retract. II. 37.) anno 412, quo anno haeresis Pelagianorum in Concilio Carthaginensi damnata est, et ipse contra eosdem iam libros De peccatorum meritis et remissione scripserat. « Vult autem Deus, inquit, omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire; non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene vel male utentes iustissime iudicentur. Quod cum fit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt..... experturi in suppliciis potestatem eius, cuius in donis misericordiam contempserunt. » Textum integrum dedimus th. XLVII. n. II. Vide Tricassin. De praedestin. P. I. sect. VII. §. 2. puncto 2. p. 135; Steph. de Champs 1. c. cap. 13; et Ioan. B. Faure ad cap. 52. Enchirid. August. Ab his auctoribus videbis etiam confutatum Iansenii commentum, quo impudenter contendit, loco citato non sententiam Augustini sed Pelagii obiectionem contineri.

Operae pretium est cum isto testimonio ex 1. De spir. et litt. conferre aliud ex Retract. I. I. c. 10. n. 2. « Quod dixi (de Genes. contra Manich. I. I. c. 3): illud lumen pascit pura corda eorum, qui Deo credunt et se ad eius praecepta implenda convertunt, quod omnes homines possunt, si velint;

sti merita, quoniam pro eis licet non pro eis solis Christus mortuus est) ad eandem perveniant aeternitatem... ubi manentibus, videntibus, amantibus sunt cuncta perspicua. » Mors itaque Christi est etiam pro intelligentibus licet a via unica errantibus, sed pro his ex ipsorum culpa non cum ultimo effectu salutis; et mors Christi pro gloriantibus in cruce Christi licet, quae subtilissime disputantur, ignorantibus, et pro his cum effectu salutis; atque ex his nullus perit.

non existiment novi haeretici Pelagiani secundum eos esse dictum. Verum est enim omnino omnes homines hoc posse, si velint; sed praeparatur voluntas a Domino, et tantum augetur munere charitatis, ut possint. » Clarum est in hoc loco, Augustinum ut in disputationibus contra Manichaeos, ita non minus post cognitam haeresim Pelagianam et plene perspectam necessitatem gratiae ad quodvis opus salutare vel inchoandum vel perficiendum, asseruisse omnibus hominibus liberam potestatem servandi mandata, et consequendi salutem; hoc tamen discriminé, quod contra Manichaeos de origine virium et potestatis ex dono gratiae non ei necesse erat disputare, contra Pelagianos vero non de libertate potestatis sed de eius origine ex gratia erat tota disputatione. Dum ergo docet, omnibus adesse hanc potestatem et nemini adesse nisi ex dono gratiae, eo ipso affirmat, gratiam necessariam, sine qua nulla esset potestas, omnibus praesto esse, quoniam Deus cuius donum est gratia, vult ex sese et voluntate antecedente suae bonitatis, ut omnes servent mandata, ut omnes perseverent, et consequenter omnes salvantur. His adiungè, quae scribit in Io. tract. XII. n. 12. (1). « Non enim misit Deus Filium suum in mundum ut iudicet mundum, sed ut salvet mundus per ipsum. Quantum in medico est, sanare venit aegrotum. Ipse se interimit, qui praecepta medici observare non vult. Venit Salvator ad mundum; quare Salvator dictus est mundi, nisi ut salvet mundum?... Salvari non vis ab ipso, ex te iudicaberis. » Cf. etiam librum De catechizand. rudibus c. 26. n. 52. scriptum ab Augustino iam Episcopo (anno 400.).

4º In eandem sententiam de antecedentis voluntatis salvificae extensione ad omnes homines Augustinum intellexerunt fidelissimi eius discipuli. Unde inter « calumnias, » inter « opprobria illata catholici praedicatoris memoriae, » inter « prodigiosa mendacia » s. Prosper recenset etiam haec (ad cap. Gallorum VIII. IX; ad obiect. Vinc. I. II.): « quod ex Augustini doctrina non omnes homines velit Deus salvos fieri, sed certum numerum praedestinatorum »;

(1) Tractatus hi scripti sunt non ante annum 416, cum Pelagiana haeresis iam 411 in Africa innotuisset.

“ quod non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus.” De aliis Augustini discipulis, quemadmodum etiam de definitionibus Concilii Arelatensis III. saeculo V. adversus Lucidi errores, et Conciliorum Galliae ac Germaniae in causa Gotteschalcii monachi consulendus est Petav. de Incarn. I. XIII. c. 6. sqq. et I. B. Du Chesne (Le Prédestinisme, Traité historique et théologique Paris 1734). Cf. Propos. IV. et V. inter damnatas ab Alexandro VIII. die 7. Dec. 1690.

THESS LII.

*Multiplici interpretatione textus 1. Tim. II. 4.
Augustinus universitatem voluntatis salvifica antecedentis
numquam negavit.*

“ Quoties s. Augustinus in suis libris adversus Pelagianos et Semipelagianos textum apostolicum 1. Tim. II. 4. de voluntate salvifica particulari interpretatur, toties voluntatem intelligit actu effectricem salutis aut voluntatem absolutam; hac tamen interpretatione superaddita non negat, sensu directo illius testimonii significari voluntatem antecedentem et universalem; ille vero sensus de voluntate salvifica particulari ad quem s. doctor ob rationes polemicas progressus est, ex verbis Apostoli legitime consequi dicendus est.”

I. Ad interpretationem loci Apostolici 1. Tim. II. 4. datam a ceteris Patribus et a se ipso 1. De spiritu et litt., de quo diximus in praecedenti thesi, Augustinus adiunxit in progressu disputationis adversus Pelagianos tres alias explicationes; imo, ut ait Enchir. c. 103, Pauli locus “ quocumque alio modo intelligi potest, dum tamen credere non cogamur, aliquid omnipotentem Deum voluisse fieri factumque non esse.” Tres autem illae celebres explications ita habent: ut intelligamus, omnes qui salvantur, Dei voluntate salvari, et salvari neminem nisi Deo volente Enchir. c. 103; contra Julian. IV. n. 42. sq.; ep. 217. al. 107. ad Vital. n. 19; de Praedest. SS. n. 14; vel ut “ omnes homines omnigenus humanum intelligamus per quascumque differentias distributum,” h. e. non singulos generis, sed genera et conditiones singulorum Enchirid. I. c.; De corrept. et grat. n. 44; postremo ut intelligamus, Deum velle et facere, ut

nos velimus omnes homines salvos fieri Civ. Dei XXII. 2; De corrept. et grat. n. 47. Omnibus hisce locis insuper diserte declarat Augustinus, non quidem nullam esse Dei voluntatem salvificam universalem (quomodo enim id posset?) sed eam voluntatem, quam ipse ibi intelligit et prae oculis habet, non esse universalem; hac namque voluntate quidquid vult omnipotens, id omne etiam actu fit; unde cum multi non fiant salvi, dicendus est Deus (voluntate hac quae Augustino obversatur) eos solos et omnes, qui actu salvantur, velle salvos fieri.

Difficultas igitur in interpretanda Augustini sententia non est in eo, utrum his locis ipse neget, Deum velle omnes omnino homines salvos fieri; id enim aliquo sensu negari concedimus; sed tota quaestio est, de qua voluntate haec universalitas ab Augustino negetur.

In doctrina Augustini distinguitur voluntas Dei, cui homines resistunt et quae non semper impletur, ac voluntas absoluta, quae effectu ipso suum terminum producit, et quae semper invicta est. Hoc plene demonstravimus th. XLVIII. Nominatim in libro De spiritu et litt. adversus haeresim Pelagii clarissime distinxit voluntatem salvificam a) eam, qua Deus vult, ut omnes homines credant et obdiant et salvantur; atque ideo omnibus extrinsecus et intrinsecus suadet, omnes praevenit misericordia in donis suis, omnibus offert, quod accipiant; non tamen omnibus persuadetur, non omnes consentiunt, non omnes accipiunt, non omnes Deo se committunt calore ac lumine accendendos et illuminandos, quia consentire vocationi Dei propriae voluntatis est praeparatae per gratiam, et eiusdem voluntatis est suis utique viribus resistere gratiae, ut ibi declarat Augustinus. Infideles cum Deo non credunt “ faciunt contra hanc voluntatem Dei,” qua “ Deus vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire, non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene vel male utentes iustissime iudicentur.” Haec est igitur voluntas antecedens et conditionata salutis plane omnium hominum, quae non semper impletur. Distinxit b) ibidem Augustinus voluntatem Dei, qua non modo suadet, sed etiam effectu ipso persuadet,